

Digitoidut aineistot ja luettelointi: kokemuksia ja linjauksia

- Eeva Murtomaa
- 25.3.2010

Alussa pohdittiin

-logistiikka hyllystä- digitointiin ja takaisin

- rakenteistaminen

-mitä uusia palveluja esim. artikkelit, kuvat jne.

-tarvitaanko ID-tunnuksia aggregaateille (itsenäisille teoksille teosten sisällä) Tekstimuotoisen teoksen kansainvälinen standarditunnus ISTC ISO 21047:2009

-Yksi tietue vs. kaksi tietuetta

- varastotietojen mahdollisuudet esim. eri ilmiasujen kokoamisessa

- kuvailut: Suomalaiset luettelointisäännöt ja Marc21
- nimiauktoriteettien luonti ja linkitys
- sisällönkuvailun välineet ja taso, ontologia
- uusia MARC21 kenttiä käyttöön: muistettava ilmoittaa ja pyydettävä uudet elementit näyttöön
- yhteensopivuus ja konversio muihin metadataformaatteihin (esim. Dublin Core) silmälläpitäen esim. Europeana ym.
- voidaanko käyttää useita metadatoja ja automaattista konversiota ? (ei pitäisi olla ongelma, jos on yhteinen syntaksi)
- XML –muoto välittäjänä, Marc21 MODS, MADS (auktorit)

-uusi ID-tunnus digitoiduille resursseille

-luetteloinnin taso ja hallinnollinen ym. metadata päätettävä

- tekijänoikeudet, käyttöoikeudet/rajoitukset

YKSI TIETUE

Tieto korvaavista ilmiöistä ja niiden käyttömahdollisuuksista ym. metatiedosta on tärkeä - mutta eikö riitä, että nämä tiedot saadaan varastotiedoista

Kyseessä on kopio / surrogaatti paperimuotoisesta

KAKSI TIETUETTA

Aineiston yleismäärä yhden tietueen mallissa

- Nykyinen luettelointitietue heijastaa korttiluettelomallia, sen sijaan FRBR:n neliportainen malli on joustava ja tarjoaa tekniset edellytykset erityyppisille näytöille ja järjestelmille (myös Web 2.0:ssa ja muissa tulevaisuuden ympäristöissä).
- Kahden tietueen mallin etu on, että eri manifestaatiot saadaan erillistä tietueista. Tämä säästää työtä tulevaisuudessa.
- Tietokanta ei ole käyttöliittymä.
- Pitää valita metadataratkaisu joka pitkälle tulevaisuuteen mahdollistaa monipuolisia näkökulmia, rajauksia ja hakuja dataan, ja voidaan myös toteuttaa hyvinkin erilaisia asiakasliittymiä eri tyyppisille aineistoille.
- Digitaalisesta tuotoksesta saisi melko automaattisesti kaivettua vaikka minkälaista tietoa. Tällöin digiversio ja paperi-originaalin tietueet saattaisivat poiketa paljonkin toisistaan.
- Jos tehdään yksi tietue, niin lähetämmekö EDL:aan painetun mukaisen luetteloinnin koska digitoidun objektin tiedot ovat varastotietueessa?
- Työmäärä melkein sama kummassakin tapauksessa
- Tilastot

Periaatepäätöksiä

Ohjausryhmä hyväksyi selvityksen Metadatan ja Digitaalisen Objektiin hallinnasta sekä esitetyt formaatit käyttäen METS-standardia, MODS, MARCXML, MIX ja PREMIS:tä.

Ohjausryhmä hyväksyi luetteloimattoman aineiston luetteloinnin minimitietueetasolle.

Aineiston luettelointia voidaan testata massadigitoinnin jälkeen käyttäen lähteenä digitaalista objektia ja fyysistä nidettä.

Ohjausryhmä hyväksyi kahden tietueen mallin.

Ohjausryhmä hyväksyi Fennicaan tuotavan metadatan (sisällysluettelo ja sivunumerot) digitoinnin jälkeen (metadata ingest back)

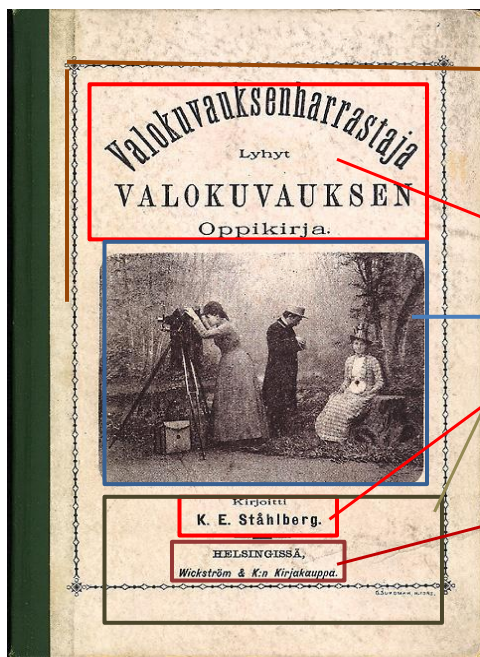
Tunnisteiden luonti automaattisesti docWORKSistä

NBN tunnusta käytetään URNin muodostamiseen.

viivakoodin liittäminen 534 kenttään

Esitettiin, että sanomalehdissä artikkelitason rakenteistaminen ei ole mahdollista toistaiseksi, lehtien taiton takia.

Päätettiin, että aikakauslehdien ja monografiat rakenteistetaan esitetylle tasolle. Perusteluina voidaan käyttää mm. seuraavia kriteerejä; haettavuus, käytettävyys, laatu, tarpeet, hakujen nopeus, linkitys suoraan halutulle tasolle.

(illustration KUVITUS > decoration)

KORISTE

[sivunumero] (tässä kansikin
numeroitaisiin = [1])

textblock TEKSTIOSIO

title section NIMIÖOSIO

(KANSINIMEKE)

illustration KUVITUS

illustration KUVA

textblock TEKSTIOSIO

author TEKIJÄ

**statement section JULKAISUTIE-
OSIO**

(KUSTANNUSPAIKKA

KUSTANTAJA

KANNEN PAINAJA)

Metadatan määritellään mm. tiedoksi tiedosta.

Kuvailevan metadatan lisäksi on hallinnollista metadatan, (koostuu teknisestä metadatan sekä, objektin elinkaarta ja käyttöehtoja koskevasta metadatan).

Metadatan kuvaa objektin ominaisuuksia ja palvelee ko. objektin löytymistä.

Tavallisesti metadatan on strukturoitua.

Digitaalisen objektin metadatan palvelee erilaisia funktioita.

Kuvaileva metadatan kuvaa objektin sisältöä ja alkuperää sekä kontekstin.

Rakenteellinen metadatan kuvaa objektin rakenteen ja suhteet.

Tekninen metadatan kuvaa teknisiä ominaisuuksia.

Varastointiin liittyvä metadatan kuvaa objektin elinkaaren.

Oikeuksia koskeva metadatan kuvaa saatavuuden ja siihen liittyvät käyttöehdot.

Digitaalisten objektien metadata voidaan luoda manuaalisesti, tai voidaan tuottaa automaattisesti .

Metadatan tarkoitus on järjestää tietoa ja saattaa se löydettäväksi niin, että käyttäjä voi identifioida, löytää, valita ja paikantaa haluamansa resurssin.

Kuvailussa käytetään kansainvälisiä ja kansallisia standardeja, jotka takaavat tietueiden yhteensopivuuden eri järjestelmissä ja eri metadataa käyttävien järjestelmien kesken.

Pakolliset elementit eli vähimmäistaso

Luettelointitiedon tasoon vaikuttaa mm. rakeisuuden aste tai erityiseen tarpeeseen toivotut yksityiskohdat. Tasomäärittelyssä on otettava huomioon metadatan luojat, ylläpitäjät ja asiakkaat.

On mietittävä integroidaanko digitoitu kokoelma muihin kokoelmiin ja esim. miten luodaan linkit tietueen ja kuvailun kohteen välille dynaamisessa ympäristössä.

YDINTIETUE

Guidance on the Nature, Implementatation, and Evaluation of Metadata Schemas in Libraries : Final Report of the IFLA Cataloguing Section Working Group on the Use of Metadata Schemas, 2005

- Työryhmä suosittelee että kansalliskirjastot ym. bibliografioita tuottavat yksiköt ottaisivat kymmenen elementin joukon standardiksi järjestäessään digitaalisia resursseja, mukaan lukien kansalliskirjastojen vapaakappaleena saatu aineisto

frbr	identifioida	valita	löytää	saada
aihe	X	X	X	
aikamääre	X	X		X
käyttöehdot				X
julkaisija	X	X		X
Nimi/nimeke	X	X	X	X
kieli/toteutus		X		
ID-tunus	X		X	X
aineistotyyppi	X	X		X
tekijä	X	X	X	X
versio	X	X		X

elementti	Marc 21	Uni- marc	DC	tei	ead	vra	fgdc	cimi	gils	onix
aihe	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
aika	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
käyttö ehdot	X	X	X		X		X	X		X
Julk.	X	X	X	X	X*		X	X	X	X
Nimi	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Kieli	X	X	X	X	X				X	X
Id-tunnus	X	X	X	X		X	X	X	X	X
tyyppi	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
tekijä	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
versio	X	X	X	X			X			X

ydintietue

- ID-tunnus
- Tekijä(t)
- Nimi/nimeke
- Versio
- Julkaisutiedot
- Aikamääre
- Aihe
- Käyttöehdot
- Kieli/toteutustapa
- Aineistotyyppi

auktoriteettitiedostoon

Entiteetin nimen auktorisoitu hakutieto
sekä nimen variaatiot
ja
nimenmuutoksen johdosta syntyneet uudet
nimimuodot tai esim. salanimet

Lisäksi päätettävä: sisällönkuvailu,

http://www.kb.se/Dokument/Formathandbok/digitaliserat_material.pdf

Libris

Tag	I1	I2	Subfield Data
024	7		⌘a 860306g07 ⌘2 SB17
040			⌘a S
042			⌘9 SB17 ⌘9 DIGI
084			⌘a N ⌘2 kssb
084			⌘a Ni.07 ⌘2 kssb/8
100	1		⌘a Ehrensvärd, Carl August, ⌘d 1745-1800
240	1	0	⌘a Resa till Italien 1780, 1781, 1782
245	0	0	⌘a Resa till Italien, 1780, 1781, 1782. Skrifven 1782 i Stralsund. =Anon=. Stockholm, tryckt i kongl. tryckeriet, 1786. (Hos bokbindaren Martin på Regeringsgatan och huset n:o 74, finnas de estamper som tjena till tabeller i Resan till Italien ⌘h [Elektronisk resurs] : ⌘b 1780, 1781, 1782. Tretio åtta st. kostar i contourer 1 r.dal. 16 sk., och illuminerade 5 r.dal.)
260			⌘a Stockholm, ⌘c 1786 : ⌘i (kongl. tryckeriet)
300			⌘a [06], 84 s. ; [38] pl. ; ⌘c 4:o(2).
500			⌘a Utgavs anonymt
500			⌘a =Ref.= SBL.
500			⌘a Antikva
500			⌘a Mer än en upplaga finns
533			⌘a Digitalt faksimil och elektronisk text. ⌘b Stockholm : ⌘c Kungl. biblioteket, ⌘d 2006. ⌘e Fotograferade faksimilbilder (JPG) i utförande 400 x 600 pix och TIF i utförande 400 x 600 pix
561			⌘a Lin1: Proveniens: Hjalmar Holst
562			⌘a Lin1: Kolorerade plancher
561			⌘a Lin1: Proveniens: Hjalmar Holst
562			⌘a Lin1: Kolorerade plancher
600	1	7	⌘a Ehrensvärd, Carl August, ⌘d 1745-1800 ⌘x resor ⌘z Italien ⌘2 sao
650		7	⌘a Svenska resenärer ⌘z Italien fy 1700-talet ⌘2 sao
651		7	⌘a Italien ⌘x reseskrifningar fy verk före 1800 ⌘2 sao
776	0	8	⌘i Originalversion: ⌘a Ehrensvärd, Carl August ⌘t Resa till Italien, 1780, 1781, 1782. Skrifven 1782 i Stralsund. =Anon=. Stockholm, tryckt i kongl. tryckeriet, 1786. (Hos bokbindaren Martin på Regeringsgatan och huset n:o 74, finnas de estamper som tjena till tabeller i Resan till Italien ⌘d 1786 ⌘w 2415763
856		0	⌘u urn:nbn:se:kb-2 fy Digitalt faksimil och elektronisk text

000 01116cam a2200301 a450
001 1290032
005 20080627131458.0
008 080506s2008 nz b f000 0 eng
020 __ ⌘a 9780478312577 (pbk.)
035 __ ⌘a (OCoLC)ocn227148751
035 __ ⌘a (OCoLC)227148751
035 __ ⌘a 11885031
037 __ ⌘a HP4504 ⌘b Ministry of Health
040 __ ⌘a NZNB ⌘c UVU ⌘d OCoLC ⌘d NZNB
043 __ ⌘a u-nz---
08204 ⌘a 362.1968588200993 ⌘2 22
1101 __ ⌘a New Zealand. ⌘b Ministry of Health.
24510 ⌘a New Zealand autism spectrum disorder : ⌘b guideline.
260 __ ⌘a Wellington, N.Z. : ⌘b Ministry of Health, ⌘c 2008.
300 __ ⌘a 305 p. ; ⌘c 30 cm.
500 __ ⌘a "Ministry of Education"--T.p. verso.
504 __ ⌘a Includes bibliographical references (p. 222-239).
650_0 ⌘a Autism ⌘z New Zealand.
650_0 ⌘a Autism ⌘x Patients ⌘x Services for ⌘z New Zealand.
650_0 ⌘a Autism in children ⌘z New Zealand.
650_0 ⌘a Autistic children ⌘x Services for ⌘z New Zealand.
7101 __ ⌘a New Zealand. ⌘b Ministry of Education.
7760 __ ⌘i [Online version](#) : ⌘t New Zealand autism spectrum disorder [electronic resource] : guideline
⌘z [9780478312584](#)

The 776fields allow users to "toggle" between the print and online records.

000 01457cam a2200349 a450
 001 1286251
 005 20080519173332.0
 006 mdf
 007 cr |bn nna | |a |
 008 080417s2008 nz sb f000 0 eng
 020__ |a 9780478312584 (internet)
 035__ |a 11673298
 037__ |a HP4504 |b Ministry of Health
 040__ |a NZNB |c NZNB
 043__ |a u-nz--
 1001_ |a New Zealand. |b Ministry of Health
 24510 |a New Zealand autism spectrum disorder |h [Electronic resource] : |b guideline.
 260__ |a Wellington, N.Z. : |b Ministry of Health, |c 2008.
 300__ |a 1 electronic document (305 p.) : |b PDF file.
 500__ |a Archived by the National Library of New Zealand.
 500__ |a Title from PDF t.p. (viewed on Apr. 21, 2008).
 500__ |a Hypertext links contained in the archived instances of this title are non-functional. |\$ Nz
 500__ |a "Ministry of Education"--T.p. verso.
 504__ |a Includes bibliographical references (p. 222-239).
 538__ |a Mode of access: World Wide Web.
 650_0 |a Autism |z New Zealand.
 650_0 |a Autism |x Patients |x Services for |z New Zealand.
 650_0 |a Autism in children |z New Zealand.
 650_0 |a Autistic children |x Services for |z New Zealand.
 7101_ |a New Zealand. |b Ministry of Education.
 7760_ |i Print version: |t New Zealand autism spectrum disorder : guideline |z 9780478312577
 85640 |u [http://www.moh.govt.nz/moh.nsf/pagesmh/7561/\\$File/asd-guideline-apr08.pdf](http://www.moh.govt.nz/moh.nsf/pagesmh/7561/$File/asd-guideline-apr08.pdf)

000 01553cam a2200265 a a 450 001 935739 005 20100724155722 0

Nimi05 n=uusi tietue 06 a = tekstiaineisto 07 m = monografia 17 # = kb-taso 18 a=suom. luettelointisäännöt 19 r = yhteys kenttiin 760-787

015__ |a f20101010 (id)
 040__ |a fi-fe20091222458

041_0_ \$a eng

008 p. 23
 s=elektroninen

007 c =elektroninen r= online, mmm =useita tarkk. m =useita tiedostom.
 p= laadunvarmistus tehty a=originaali m=pakkaustaso sekalainen
 p= tuotettu korvaamaan alkuper.

100 1_ \$a Acerbi, Giuseppe, \$u 1773-1840.

\$h Elektroninen aineisto

245 10 \$a Travels through Sweden, Finland, and Lapland, to the North Cape, in the years 1770 and 1771 / by Joseph Acerbi. In two volumes. Illustrated with seventeen elegant engravings. Vol. I[-II].

260__ \$a London : \$b Printed for Joseph Mawman ... , \$c 1802 \$f (by T. Gillet, Salisbury Square).

300__ \$a 2 vol. (xxiv, 396 p., [8] leaves of plates ; viii, 380 p., [9] leaves of plates, some col.) : \$b ill., map ; \$c 4:o.

500__ \$a Vol. I: Portrait of Joseph Acerbi. Painted by P. Violet, engr. by P. W. Tomkins.

500__ \$a Vol. II: Music p. 325-336.

506.1# \$a Vapaasti verkossa

533__ \$a Digitaalinen jäljenne \$b Mikkeli \$c kansalliskirjasto \$d 2010 \$e (teknisiä tietoja)

\$f (projektitieto)

520 3_ \$a Giuseppe Acerbi, Italian naturalist, explorer and composer, travelled to the far North of Scandinavia in the years 1798 and 1799. His travel account was first published in English and it was soon translated into several languages.

538__ World Wide Web

561__ \$a Bequeathed by Maurice de Coppet (1868-1930), French ambassador to Finland in 1923-1929. Bookplate "Gallia in Finlandia" designed by the Finnish artist Jukka Pellinen, added later by the National Library of Finland.

653_0 \$a travel accounts

653_5 \$a Sweden 653-5 \$a Finland 635-5 \$a Lapland

776.0# \$i Painettu versio \$a Acerbi, Giuseppe, 1773-1846 \$t Travels through Sweden, Finland, and Lapland ... \$w f20101010

856.4# \$uhttp:// www xxxx \$uURN:NBN:fi-fe2010101222458\$gHTML

Huom. ID-tunnisteet keksittyjä

Nimiö mp. 5 n= uusi mp. 6 a =tekstiä mp. 7 m =monografia 17: # =kbtaso 18: a =SL
 007:00 c = elektroninen aineisto
 007:01 r =suorakäyttö, online
 007:06-08 mmm = useita tarkkuuksia
 007:09 m= useita tiedostomuotoja
 007:10 p= laadunvarmistus tehty 007:11 a= alkuperäisteos originaali
 007:12 m= pakkaustaso sekalainen
 007:13 p=tuotettu korvaamaan alkuper. kohde
 008:35-37 fin 008:39 # =kansalliskirjasto
 015 \$a f560896
 041.0# \$a fin
 080 \$a 894.541-3
 100.1 \$a Canth, Minna \$d 1844-1897
 245.10 \$a Köyhää kansaa \$h [Elektroninen aineisto] ; Kauppa-Lopo ; Salakari \$c Minna Canth
 260 \$a Helsinki \$b Otava \$c 1961
 300 \$a 254, [1] s.
 490 .0# \$a Elävä kansalliskirjallisuus
 534.## \$l Kansalliskirjasto (alkuperäisen viivakoodi)
 538 \$a WorldWide Web
 830 \$a Elävä kansalliskirjallisuus
 776.08 \$i *Myös painettuna* \$a Canth, Minna \$t Köyhää kansaa ; Kauppa-Lopo ;
 Salakari \$d Helsinki : Otava, 1961 \$w kontrollinro
 856.40| <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fd20081111>

Guidance on the Nature, Implementatation, and Evaluation of Metadata Schemas in Libraries : Final Report of the IFLA Cataloguing Section Working Group on the Use of Metadata Schemas, 2005

Ydintietue (ydin elementit) metadatakaavioille
 Yleisimmät elementit useimmissa metadatakaavioissa

ID-TUNNUS teokseen liittyvä tunnus, joka erottaa resurssin toisesta.

TEKIJÄN NIMI: teoksen tiedollisesta tai taiteellisesta sisällöstä vastuussa olevan tai teoksen koonneen henkilön(henkilöiden) tai yhteisön (yhteisöjen) nimi

TEOKSEN NIMI: teoksen (taideteoksen kuvan jne.) nimi

JULKAISIJAN NIMI: sen entiteetin nimi, sijainti ja muu identifioiva ja/tai yhteystieto, joka saattanut teoksen saataville, tuottamalla, valmistamalla, jakamalla jne.

AIKAMÄÄRE: teokseen liittyvä vuosi (myös tarkemmin). Ilmaisee milloin teos on syntynyt, julkaistu tai milloin käytetty.

AIHE: termi, avainsana tai ilmaisu, joka kuvaa, identifioi tai tulkitsee teoksen tiedollisen sisällön tai sen mitä teoksessa kuvataan tai esitetään...eli "mitä sisältö on"
-luokitus , asiasana

KIELI/ilmaisuutapa. Identifioi teoksen tiedollisen sisällön kielen ja/tai kirjoitusjärjestelmän, alakielet, murteet jne. Ilmaistaa kielikoodin avulla tai sanallisesti (esim. huomautuksena)

VERSIO ilmaisee informaation tietyn teoksen versiosta, editiosta, tai toisen teoksen mukaelmasta/sovituksesta

AINEISTOTYYPPI: a) sisältötyyppi ja b) tallennusvälinetyyppi (vrt. aineiston yleismääre). Tallennusväline ilmaisee resurssin "pakkauksen" ja sisältö ilmaisee sen, miten resurssi on esitetty (esim. genre, datatyyppi).
Tarkoitetaan teoksen fyysistä formaattia, ilmenemistä tai rakennetta.

KÄYTTÖEHDOT sisältää käyttörajoitukset ja lainmukaiset säännöt, jotka estävät pääsyn teokseen, tai jotka vaikuttavat siihen miten teosta käytetään sen jälkeen kun pääsylupa on saatu. Yleensä kyseessä on yksityisyyden tai intellektuaalisen sisällön suojaaminen. Rajoitukset voivat koskea määräyksiä, varastointiproseduureja, lahjoituksia, lakimääräyksiä koskien jäljentämistä, julkaisemista tai viittaamista ko. aineistoon. Myös rajoitusten puuttumista esim. milloin tekijänoikeudet tai kirjalliset oikeudet on julkisia.